

[Ragnhild Andersen.]

tropperne; han kom til skade under tjenesten og fik pulsåren i højre ben ødelagt. Følgen blev muskelsvind og deformation af foden. Han indlægges på militærhospitalet, her ligger han til juli måned, og i august måned bliver han hjemsendt. Han er da uarbejdsdygtig og berettiget til dagpenge fra ulykkesforsikringen, men først efter mere end 5 ugers forløb begynder han i oktober at få sin dagpengehjælp.

Den unge mand havde vanskeligheder med at få hjælp hjemme, hvor han var bosiddende — det var i Jylland — hans hjemstedskommune nægtede at låne ham penge, indtil dagpengene blev fremsendt. Han kunne ikke få kommunehjælp, fordi han havde penge i sparekassen — det var ganske vist bunden opsparing i henhold til loven om præmiering af opsparing. Hans hjemsendelsespenge fra militæret var opbrugt, da militæret tog en del af dem til dækning af genstande, som var forsvundet ved tilskadekomsten og under hospitalsopholdet; en anden del var han så letsindig at betale en skatterestance med, i håb om, at dagpengene ville komme omgående. Militæret afviste ved hjemsendelsen den unge mands ønske om en fornyet undersøgelse af den invaliderede fod, og efter hjemsendelsen måtte han så gå til ortopædisk hospital i Århus, som endelig i oktober måned bevilgede ham penge til en ortopædisk støvle. Man må nok spørge, hvorfor der skal være så mange genvordigheder, når det vitterligt er under tjenesten, han er kommet til skade.

Jeg vil opfordre ministeren til at gøre sit til at fremskynde sådanne sager, så de værnepligtiges dagpenge falder, når de hjemsendes på grund af ulykkestilfælde. Det siges oven i købet, at det i dette tilfælde, med 5 ugers ventetid, gik særdeles hurtigt. I andre tilfælde, siger man, går der op til det dobbelte af 5 uger, før dagpengene kommer. Det kan ikke være tilfredsstillende. Men som sagt, min gruppe medvirker gerne til gennemførelsen af denne regulering; men vi ønsker også, og jeg håber, at ministeren vil medvirke hertil, en forbedring af den langsommelighed, der praktiseres med hensyn til at sikre dagpenge til tilskadekomne ved militæret.

Socialministeren (Bomholt): Det af det ærede medlem fru Ragnhild Andersen refererede eksempel er jeg ikke i stand til at tage standpunkt til på grundlag af det hørte. Jeg vil gerne have lejlighed til at se nærmere på den refererede sag i Folketingstidende.

Til det ærede medlem hr. A. C. Normann vil jeg sige, at det er jo ikke nogen skade til, at der ind imellem er tid til meditationer, eller at vi nu og da stilles over for intellektuelle opgaver af ikke for let beskaffenhed. Det glæder mig, at det ærede medlem klarede den her stillede opgave vedrørende forståelsen af titlen så smukt!

I øvrigt er det jo en nogenlunde tilfredsstillende situation, at kritikken over for et lovforslag koncentrerer sig om titlen og lader indholdet gå fri. Dette lovforslag har passeret regeringen og altså også ministre af anden partifarve end undertegnedes, og jeg tvivler på, at en forbedring er mulig. Man må jo ikke glemme, at lovforslaget vedrører 3 love, og at disse næsten med nødvendighed må opregnes. Jeg kan ikke se, at der kan gives en større forkortning af de pågældende titler, end her er givet — selv ikke om en pæn dusør blev udlovet.

A. C. Normann: Jeg skal nøjes med at sige, at jeg havde heller ikke tænkt mig at gøre spørgsmålet om lovforslagets titel til nogen partipolitisk affære.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om værksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse [af Søren Andersen m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A, sp. 1261, fremsættelsen i tidenden sp. 2727).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Arbejds- og boligministeren (Bundvad): Det af de ærede medlemmer af partierne

[Arbejds- og boligministeren.]

venstre og det konservative folkeparti fremsatte lovforslag om ændring i beskæftigelseslovene indeholder flere bestemmelser, som jeg finder egnede til forhandling, og jeg vil gerne straks føje til, at jeg for mit vedkommende vil stille mig imødekommende ved de forestående forhandlinger.

Af lovforslagets 4 punkter vedrører det første beskæftigelseslovens afsnit I, der indeholder forskellige bestemmelser, der er fælles for de arbejder, der udføres med støtte fra staten, altså såvel de enkelte beskæftigelsesforanstaltninger som andre offentligt støttede arbejder, f. eks. vejfundsarbejderne, landvindingsarbejder o. s. v. De tre andre punkter vedrører de egentlige beskæftigelsesforanstaltninger, altså de arbejder, som udføres med tilskud fra arbejdsministeriet i henhold til beskæftigelsesloven.

Den første af de foreslåede ændringer går ud på, at 90 pct. af de ved offentligt støttet arbejde beskæftigede skal være arbejdsløse, der henvises af den offentlige arbejdsanvisning. Meningen hermed er, så vidt jeg kan skønne, den, at 10 pct. af arbejderne kan være arbejdere, som ikke forud har været ledige. Jeg forstår, at forslagsstillerne finder det ønskeligt, at en del af den samlede arbejdsstyrke skal bestå af entreprenørens faste folk, der er kendt med arbejdsgangen og derved kan være vejledende for de øvrige arbejdere og medvirke til arbejdets billiggørelse. Jeg forstår fuldt ud denne betragtning og kan stort set være enig med de ærede forslagsstillere. Jeg kan da også henvise til, at arbejdsministeriet længe har fulgt den praksis, som nu ønskes lovfæstet. Vi har i arbejdsministeriet været fuldt klar over, at der ved et arbejde, som udføres med støtte fra det offentlige, kan beskæftiges — jeg citerer fra et cirkulære — „det for arbejdets ledelse nødvendige personale“, og ministeriet har anlagt den praksis, at man har givet fornødne dispensationer med hensyn til krav om forudgående ledighed i tilfælde, hvor der er tale om ved det pågældende arbejde at beskæftige folk, som har en særlig uddannelse, f. eks. traktorførere, tromleførere, jernbindere, rørleggere eller andre, som man skal bruge ved det pågældende arbejde. Vi har ikke i arbejdsministeriet, så vidt jeg ved, nogen sinde

nægtet at give tilladelse til, at folk med speciel uddannelse kunne antages til de pågældende arbejder, medmindre der blandt de ledige i forvejen fandtes folk med en tilsvarende uddannelse.

Det vil forstås, at der ikke er så stor forskel mellem det, oppositionen her har foreslået, og den praksis, arbejdsministeriet følger i sin administration, så jeg går ud fra, at vi kan drøfte denne sag og finde frem til en passende ordning af forholdet.

De tre øvrige punkter i lovforslaget vedrører alene de egentlige beskæftigelsesforanstaltninger. Det foreslås under punkt 2, at arbejder, der iværksættes i henhold til beskæftigelsesloven, skal udbydes i licitation, når udgifterne overstiger 25 000 kr. Heller ikke her tror jeg der er så stor forskel mellem forslagsstillerens forslag og de regler, som er blevet fulgt og stadig følges i arbejdsministeriet. Det er nemlig en ganske fast praksis, at ved godkendelse af de arbejder, der udføres med tilskud i henhold til beskæftigelsesloven, fastsættes det som et vilkår, at arbejdet skal udbydes i offentlig licitation. Arbejdsministeriet fraviger dette krav i tilfælde, hvor kommunerne selv forestår arbejdets udførelse, og hvor de altså råder over det apparat, som er nødvendigt hertil, endvidere i visse tilfælde, hvor der er tale om enhedspriser, f. eks. ved rørleverancer; endvidere, hvor der er tale om fortsættelsesarbejder, hvor man altså ved licitation har fået fastslået prisen på en del af arbejdet og så kan gå videre med næste del; endelig kan der være visse specialarbejder, hvor man skal bruge ganske bestemte firmaer til at udføre arbejdet.

Arbejdsministeriets hovedlinje har været den at kræve offentlig licitation, men at undlade det, hvor det ikke er rimeligt i den foreliggende situation. Jeg tror, at den her foreslåede bestemmelse om, at der altid skal afholdes licitation over arbejder, hvortil udgifterne overstiger 25 000 kr., i praksis vil vise sig at være for rigoristisk. Jeg vil tro, at vi i et udvalg kan se på dette og nå frem til et resultat, som er tilfredsstillende for både kommuner og andre, som skal have udført arbejde.

Det foreslås videre, at bestemmelsen i lovens § 6, stk. 3, 1. punktum, udgår. Man har her fra forslagsstillerens side rørt ved en af de fundamentale bestemmelser i

[Arbejds- og boligministeren.]

loven, idet den bestemmelse, som foreslås slettet, fastslår, at det er en betingelse for henvisning af arbejdsløse, at de pågældende har været uden beskæftigelse i mindst 4 måneder, d. v. s. 100 dage, inden for det sidste år, og at der som regel skal være hengået mindst 14 dage siden sidst arbejdes ophør. Når jeg siger, det er en fundamental bestemmelse, sigter jeg herved til, at det, lige siden vi i 1937 fik den første lov om beskæftigelse af arbejdsløse ved særlige arbejder, har været således, at de midler, der blev stillet til rådighed for bekæmpelse af arbejdsløsheden gennem ekstraordinære foranstaltninger, skulle forbeholdes de arbejdsløse, der var særlig ramt af ledigheden. Hvis de midler, som stilles til rådighed til bekæmpelse af ledigheden, skal hjælpe såvel de hårdt ramte arbejdsløse som de arbejdsløse, der kun har været ramt af en kortere ledighed, må der stilles betydelig større midler til rådighed for bekæmpelse af ledighed, end tilfældet er i dag. Jeg går ud fra, at de ærede forslagsstillere ikke fuldt ud vil tage denne konsekvens af deres eget forslag.

Jeg vil desuden pege på en anden konsekvens af deres forslag; jeg kan måske bedst illustrere, hvad jeg sigter til, ved kort at citere et afsnit af de bemærkninger, som ledsager det lovforslag, der den 31. januar 1946 fremsattes i folketinget af daværende arbejds- og socialminister Søren P. Larsen, og som resulterede i gennemførelsen af den lov, vi diskuterer i dag. I disse bemærkninger — de findes i Rigsdagstidende for 1945-46, tillæg A. sp. 3142 — siger man, at det må være berettiget at antage, at der fortsat vil være behov for iværksættelse af offentlige arbejder med bekæmpelse af arbejdsløsheden for øje,

„således“ — og her citerer jeg ordret — „at der til disse arbejder fortrinsvis henvises de personer, som har den længste ledighed. . . . I denne forbindelse er det naturligt at fremhæve, at man ved at fastholde denne begrænsning i adgangen til at få beskæftigelse ved disse offentlige arbejder også undgår, at det offentlige konkurrerer arbejdskraften bort fra det frie erhvervsliv, idet det må antages, at det private erhvervsliv nor-

malt vil efterspørge den bedst egnede arbejdskraft, medens den langvarigt ledige arbejdskraft, som henvises til de heromhandlede beskæftigelsesforanstaltninger, i hvert fald ikke på antagelsestidspunktet kan henregnes til de bedst egnede.“

Jeg har med dette citat villet pege på, at man ved beskæftigelsesarbejderne har villet sikre optræning af de langvarigt ledige, således at disse står fuldt rustede både fysisk og psykisk, når der bliver brug for dem i erhvervslivet. Daværende arbejds- og socialminister Søren P. Larsen og den daværende regering har ikke ønsket, at der skulle være en direkte konkurrence mellem det private erhvervsliv og beskæftigelsesforanstaltningerne om arbejdskraften, og jeg er ganske enig i dette synspunkt. Jeg ser således på det, at hvis man fortrænger de arbejdsløse med en vis længere ledighed fra beskæftigelsesforanstaltningerne, vil vi komme til at stå over for et meget alvorligt samfundsproblem, nemlig spørgsmålet om, hvad der må gøres for de langvarigt ledige, når de ikke kan få arbejde ved beskæftigelsesforanstaltninger, men henvises til offentlig forsorg og permanent ledighed. Jeg mener, vi gør klogt i stadig at forbeholde visse særlige arbejder for langvarigt ledige for derved gennem arbejdsstræning at give de pågældende en chance senere i produktionslivet.

Jeg kan godt se, at lovens krav om 100 dages ledighed kan virke mindre rimeligt i enkelte tilfælde. Arbejdsministeriet har da også tillempt denne bestemmelse og åbnet mulighed for dispensation, hvor det er rimeligt. Men det er nødvendigt, synes jeg, at fastholde lovens hovedformål: at beskæftige langvarigt arbejdsløse. I og for sig tror jeg ikke, der er stor forskel mellem den måde, loven praktiseres på i dag, og det, forslagsstillerne vel tager sigte på, og derfor tror jeg, vi ved forhandling kan finde en fornuftig og smidig regel om ledighedskravet, når vi stadig holder os for øje, at lovens formål er at bekæmpe den langvarige ledighed.

Jeg vil altså på forhånd sige om de her foreslåede bestemmelser, at dem kan vi forhandle om, men når jeg har sagt det, ønsker jeg at føje til, at også jeg — ligesom oppositionen — er af den opfattelse, at det kan være rimeligt at revidere beskæf-

[Arbejds- og boligministeren.]

tigelseslovens bestemmelser på en række punkter. Administrationen er gennem den række år, loven har virket, stødt på forskellige spørgsmål, som man kunne ønske løst på en anden måde end den, loven anviser.

Jeg skal ikke her fremlægge færdigt formulerede forslag, men jeg vil gerne pege på nogle enkelte eksempler på ændringer, som jeg synes man bør tage op nu, da vi alligevel skal drøfte de af de ærede forslagsstillere fremsatte forslag.

Jeg kunne tænke mig, det kunne være hensigtsmæssigt, om man sammenarbejdede loven om tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond til visse kommunale arbejder med beskæftigelsesloven. Man ville herved give amsnævnene, der administrerer den nævnte lov om visse kommunale arbejder, et noget større arbejdsfelt, end de nu har, og samtidig opnå, at en række mindre kommunale arbejder dermed kunne gennemføres, uden at de enkelte andragender skulle forelægges ministeriet.

Jeg kunne også tænke mig at lade visse administrative beføjelser, som i henhold til beskæftigelsesloven nu er henlagt til arbejdsministeriet, overføre til arbejdsdirektoratet og til anvisningskontorerne, således at det administrative apparat blev forenklet og decentraliseret i videre omfang, end loven nu giver mulighed for. Jeg tænker herved på sådanne sager som bortvisning, vægring, henvisningsforlængelser, dispensation fra ledighedskravet o. s. v., hvor afgørelsen nu skal ind til ministeriet. Endvidere bør vi benytte lejligheden til at revidere aldersbestemmelserne således, at de kommer til at harmonere med bestemmelserne i loven om folkepension.

Som nævnt er der en række bestemmelser, vi passende kan tage op nu, og jeg vil gerne have lejlighed til nærmere at uddybe dette i udvalget.

Som sagt kunne jeg altså ønske beskæftigelsesloven underkastet en dybtgående revision, også mere dybtgående end den, vi måske kan foretage nu. Men der er forskellige hensyn at tage. Regeringen har — som det er det høje ting bekendt — i efteråret nedsat et udvalg, som fik til opgave at fremsætte forslag, der måtte være egnede til at sikre en udvikling af

erhvervslivet i provinsen, det såkaldte vestudvalg.

Jeg tror, at der først på sommeren fra dette udvalg vil fremkomme et materiale, som kan danne grundlag for en mere konstruktivt betonet beskæftigelsespolitik også inden for beskæftigelseslovens rammer, og jeg vil derfor gerne ved denne lejlighed oplyse, at det er min hensigt, når resultatet af udvalgets arbejde foreligger, nærmere at overveje fremsættelsen af forslag om en mere tilbundsgående revision af beskæftigelsesloven, sigtende mod det mål at give den en mere produktivt betonet karakter. På den anden side må vi også afvente indstillingen fra den nedsatte kommission angående uddannelsen af ikke-faglærte. Jeg må derfor i dag nøjes med at bebude min hensigt med hensyn til en større revision.

Imidlertid tror jeg, det vil være påkrævet allerede nu at gøre et fremstød for et højere beskæftigelsesniveau her i landet. Dette vil kræve, at beskæftigelsesloven suppleres med bestemmelser, der giver fornødent grundlag for i det mindste på et begrænset felt at støtte fremskaffelsen af varige arbejdspladser.

Det er jo sådan, at de egentlige beskæftigelsesforanstaltninger i første række har et optræningsformål, og at optræningen af den ledige arbejdskraft i sig selv har en stor produktiv betydning. Men foranstaltningerne giver i almindelighed kun beskæftigelse, så længe selve beskæftigelsesarbejdet er under udførelse, og der fremkaldes således ikke en varig nedsættelse af ledigheden.

Det vil efter min mening være meget ønskeligt, om der her i folketinget og ved kommende forhandlinger i udvalget kan opnås enighed om at supplere beskæftigelseslovens bestemmelser på en sådan måde, at arbejdsministeriet får fornødent grundlag for, måske foreløbig forsøgsmæssigt, at søge fremskaffet varige arbejdspladser ikke mindst i de særlig ledighedsramte egne, idet der kun herigennem vil være mulighed for på længere sigt at stabilisere beskæftigelsen på et højere niveau.

En tilvejebringelse af varige arbejdspladser forudsætter imidlertid, at der kan ske en udvikling inden for erhvervslivet såvel gennem udvidelse af allerede bestående erhvervsvirksomheder, eventuelt gennem

[Arbejds- og boligministeren]

oprettelse af filialer o. lign., som gennem etablering af nye erhvervsvirksomheder.

Men for at en sådan udvikling kan ske, må det sikres, at de fornødne industriarealer udbygges, og eventuelt tillige, at der tilvejebringes de fornødne bygninger. Jeg tænker med dette sidste specielt på de såkaldte værkstedshuse.

For at sikre en udbygning af industriarealerne kunne jeg tænke mig, at arbejdsministeriet i nøje samarbejde med de enkelte kommuner i særlig grad viste opmærksomhed over for de beskæftigelsesarbejder, som er nødvendige for at gøre de af kommunerne erhvervede industriarealer tjenlige til opførelse af industri- og værkstedsbygninger. Jeg tænker herved bl. a. på udførelsen af fornødne planeringsarbejder, på anlæg af veje, kloakker, rensningsanlæg, vandledninger, sporanlæg o. s. v.

Jeg mener, at man bør overveje, om det ikke vil være rimeligt, at der skaffes udvej for, at arbejdsministeriet kan yde lån til kommunerne til delvis dækning af udgifterne ved industriarealernes udbygning. Jeg går ud fra, at sådanne lån måtte forrentes og afdrages over et passende åremål og i øvrigt i takt med arealernes afhændelse til håndværk og industri.

Ud fra det synspunkt, at man vel i særlig grad bør rette interessen mod at foretage en udbygning i områder, som nu er underforsynet med industri- og håndværksvirksomheder, kunne man eventuelt tænke sig, at de særlige lån, som skulle ydes til udbygning af industriarealerne, burde forbeholdes kommuner, hvor beskæftigelsesforholdene er særlig trykkende, og hvor man derfor er specielt interesseret i at få tilvejebragt grundlag for en varig produktiv beskæftigelse.

Ud over en sådan udbygning af industriarealerne kunne jeg tænke mig at man kunne finde frem til en eller anden form for støtte til etablering af værkstedshuse, der kunne give rum og arbejdsplads for flere forskellige håndværkere og eventuelt småindustri. Vi har sådanne værkstedshuse i København, og man har set i dagspressen, at det for nogle dage siden er lykkedes på initiativ af Aalborg Diskontobank at få tilvejebragt et grundlag for opførelse

af 2 værkstedshuse i Ålborg og på de af Ålborg-kommune udlagte industriarealer.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at udtale min anerkendelse af det initiativ, man har taget i Ålborg. Vi ved, at der flere steder har været gjort forgæves forsøg på at etablere tilsvarende værkstedshuse, og jeg tager dette som et udtryk for, at der rundt om i købstæderne er en virkelig interesse for at få etableret værkstedshuse, men at mulighederne for at støtte etableringen har været for begrænsede og er for begrænsede.

Jeg kunne derfor tænke mig, at man prøvede at finde frem til en eller anden form for støtte til etablering af værkstedshuse. Jeg er klar over, at man bør udvise forsigtighed ved opførelsen af sådanne huse, idet man må regne med, at der ikke alle steder er den fornødne forudsætning for, at disse foretagender kan trives fremover. Det må således sikkert være nødvendigt at begrænse placeringen af disse værkstedshuse til områder, der i forvejen til en vis grad er industri- og håndværksprægede. Jeg vil for min part mene, at en støtte fra det offentlige til værkstedshuse foreløbig burde begrænses til købstæder og eventuelt andre større bymæssige bebyggelser, der er særlig ledighedsramte, men dog i nogen grad er industri- og håndværksprægede.

Jeg skal ikke i dag fremsætte fuldt færdige forslag til bestemmelser om støtte til opførelse af de omtalte værkstedshuse, men jeg vil alligevel gerne have lov til at skitsere nogle tanker, jeg har gjort mig med hensyn til en mulig støtte til sådanne foretagender, tanker, som jeg beder udvalget lade gå ind i sine overvejelser.

Jeg kunne tænke mig, at man principielt burde tage sit udgangspunkt i at stille sig velvilligt over for en vis statsstøtte i form af lån i tilfælde, hvor der lokalt er etableret en eller anden form for selskab, der kan påtage sig et værkstedshus' opførelse og fremtidig administration. Der kunne f. eks. være tale om et aktieselskab eller et andels-selskab, som specielt er oprettet med henblik på opførelse og drift af sådanne huse. Jeg kunne også udmærket tænke mig, at lokale organisationer, håndværkerforeninger o. lign., eller lokale afdelinger af mere

[Arbejds- og boligministeren.]

omfattende landsorganisationer, f. eks. LAB eller Landsforeningen Dansk Arbejde, kunne være egnede organer for driften af værkstedshuse.

Det er min tanke, at vi fra arbejdsministeriets side sammen med vedkommende kommune kunne tage en forhandling med de forskellige selskaber og sammenslutninger og prøve, om der i de områder, hvor man har interesse for disse bygninger, også kan tilvejebringes det fornødne grundlag for etablering af husene. Jeg vil tro, at man i hvert fald måtte kræve, at den organisation, som opfører og driver sådanne værkstedshuse, selv må møde med en egenkapital, der kan dække i hvert fald 20 pct. af opførelsesomkostningerne. Der er her et område, hvor de lokale banker og sparekasser sikkert kunne yde en indsats for at fremme det lokale erhvervsliv.

Endvidere vil jeg mene, at der burde søges optaget størst muligt prioritetslån i kreditforeninger eller andre kreditinstitutioner, således at det alene blev en opgave for staten eventuelt at bidrage med et lån, som skulle dække den del af opførelsesomkostningerne, som ikke kunne finansieres gennem andre lån eller gennem egen kapital. Det ville vist være rimeligt, om man søgte disse lån sikret gennem en kommunegaranti efter lignende retningslinjer, som allerede kendes inden for boligstøttelovgivningen. Ved en sådan ordning ville man bl. a. sikre, at disse huse kun blev etableret i områder, hvor vedkommende kommune selv fandt en sådan placering rimelig og ønskelig.

Som jeg har nævnt, mener jeg, at den alt overvejende hovedregel må være den, at der alene kan blive tale om, at det offentlige træder til i tilfælde, hvor interesserede private kredse slutter sig sammen i de enkelte kommuner med henblik på opførelse og drift af værkstedshuse. Jeg vil dog mene, at det ikke helt kan udelukkes, at en kommune i visse tilfælde rent undtagelsesvis, hvor vejen om ad private foreninger o. lign. ikke er farbar, skulle have adgang til at stå som ejer af et værkstedshus. Sådanne situationer måtte nok bedømmes helt individuelt, og det måtte i hvert fald være en forudsætning for, at

en kommune på den måde kunne stå som bygherre og senere som administrator for et værkstedshus, at arbejdsministeriet og indenrigsministeriet i fællesskab kunne tiltræde en sådan ordning.

Det er et nyt område, vi her bevæger os ind på. Derfor ville det være rimeligt, at en eventuel bemyndigelse efter de skitserede retningslinjer blev gjort tidsbegrænset, således at vi efter at have gjort erfaringer gennem en tid kunne tage spørgsmålet om en mere detaljeret lovgivning på dette område op — at vi altså kunne prøve os frem. Rent foreløbig kunne jeg tænke mig, at der i beskæftigelsesloven blev indsat nogle bestemmelser, som åbner adgang til f. eks. foreløbig for 3 år at yde lån i henhold til beskæftigelsesloven til de formål, jeg her har skitseret, til industrigrundenes modning og til opførelse af værkstedshuse.

Når jeg ikke i dette tilfælde afventer en indstilling fra udvalget angående produktiv beskæftigelse i provinsen, hænger det sammen med, at der, som det høje tings medlemmer ved, allerede er stærke kræfter i bevægelse ude omkring for at fremme erhvervslivet i provinsen, og jeg finder det ønskeligt, ja nødvendigt, at vi indstiller os på at kunne opfange dette initiativ, så vi får noget ud af det, at man i tide går med på tanken om at gøre industrigrundene modne og eventuelt etablerer industri- og værkstedshuse, som kan danne rammen om den ekspansion, som forberedes i de områder, hvor initiativ udfoldes.

Jeg beder derfor om, at man i udvalget vil tage de tanker, jeg her har fremført, op til velvillig og hurtig behandling, således at det bliver muligt i tide at stå rustet til en videre udbygning af erhvervslivet. Med disse ord vil jeg igen tilsi en saglig og velvillig behandling af det lovforslag, oppositionen har fremsat.

Ordføreren for forslagsstillerne (Søren Andersen): Jeg vil gerne takke den højtærede minister for den saglige og imødekommende måde, dette lovforslag er blevet modtaget på. Det var jo ikke tanken med lovforslaget at skabe en helt ny lovgivning med hensyn til iværksættelse af offentlige arbejder og beskæftigelse af arbejdsløse, ligesom der heller ikke i lovforslaget er taget stilling til

[Søren Andersen.]

spørgsmål om arbejdstid og om, i hvilken udstrækning der i det hele taget skal sættes beskæftigelsesarbejder i gang, men derimod at søge rimelige ændringer foretaget i den bestående lovgivning.

Den lov, som søges ændret ved fremsættelsen af dette lovforslag, har ikke gennem årene gennemgået større principielle ændringer. Den havde sit udspring i 1930ernes erhvervskrise og store arbejdsløshed; men medens de love, der dengang vedtoges for at støtte og styrke erhvervslivet, for længst er ophævet eller ændret, så er denne lov ikke undergået større ændringer, den er ikke blevet ført à jour og er efter forslagsstillernes mening ikke befriet for sine fejl og sine ulemper. Der er ganske vist, sådan som den højtærede minister også har gjort rede for det her, rent administrativt foretaget visse tillempninger til forholdene. Andet ville også være unaturligt efter det lange spand af år, hvori loven forholdsvis uændret har fået lov til at virke, idet det jo i så høj grad er en bemyndigelseslovgivning, at ændring af administrationen kan foretages uden at komme frem til almindelig debat, og derfor er det også vanskeligt at følge lovens administration. Ikke et ondt ord om den højtærede minister, men sådan er jo lovens opbygning i sig selv.

Det er lovforslagets hensigt at billiggøre de efter loven udførte arbejder og skabe noget mere tidssvarende rammer for, hvem der kan beskæftiges ved disse arbejder. Derfor er det helt naturligt, at man her principielt siger, at under udførelsen af et arbejde, der hører ind under lovens område, må der være nogle trænede og veløvede folk til at varetage bl. a., som den højtærede minister også har nævnt, visse specielle arbejder som kørsel med maskiner og anvendelse af moderne hjælpemidler, folk, som kan tingene og i det hele taget kender arbejdsgangen. Det kan jo ikke gå, at der udelukkende beskæftiges henvist arbejdskraft, sådan som der står i loven, og her er altså et af de områder, hvor man har

administreret den lemfældigt. Den højtærede minister siger, at han kender ikke noget tilfælde, hvor man ikke har fået lov til at antage de folk, som man kunne påvise at man havde brug for, medmindre de fandtes blandt de arbejdssøgende. Jeg har imidlertid fra andre sider fået forklaret, at man undertiden var en smule karrig i den retning, men jeg kan naturligvis ikke garantere for, at det er rigtigt. Jeg ved som sagt godt, at der er mulighed for dispensation, men jeg synes, det er betydelig bedre at fastslå noget sådant i loven og i det hele taget skabe mere generelle og faste regler for, at man må have sådant kvalificeret mandskab til at lede og i det hele taget sætte arbejdet i god gænge.

Forslaget om licitation ved større arbejder tager på samme måde sigte på at billiggøre de her anførte arbejder, og når det ikke foreslås at gå til bunds med en sådan bestemmelse, er det under hensyn til, at der udføres mange småarbejder, hvor det ville være helt urimeligt. Ikke mindst udføres der under Hedeselskabet en hel del arbejder, som man må sige i så udpræget grad er kvalitetsarbejde, at det ville være noget farligt, hvis disse arbejder ikke kunne gennemføres uden om denne bestemmelse.

Når der er nævnt et bestemt tal, er det jo ikke sikkert, at dette tal absolut er det rigtige, det er muligt, det kan være for lavt. Tanken er ikke på nogen måde at slå noget i stykker, der er sundt og godt, og som ikke kan betragtes som værende for dyrt udført, men tværtimod at træde hjælpende til og sørge for at gøre arbejderne billigere.

Det er som sagt noget, der kan forhandles om, og jeg forstod også på den højtærede minister, at han om dette som om andre ting er villig til forhandling, men lovforslagets hovedsigte er at ændre henvisningen af arbejdskraft. Forslagsstillerne erkender, at der ikke mindst i arbejdsløhedssøerne er en virkelig og ikke ubetydelig langvarig arbejdsløshed, og derfor ønsker forslagsstillerne også at fastholde, slet ikke at røre

[Søren Andersen.]

ved, den bestående bestemmelse om, at mindst 25 pct. af de arbejdstimer, der bruges til et stykke arbejde, skal udføres af disse virkelig langvarigt arbejdsløse eller rettere sagt af dem, der inden for 2 år har haft mindst 10 måneders ledighed. Sådanne mennesker må man naturligvis hjælpe og prøve at få i gang. Når dette er fastslået, mener jeg ikke, at der må være nogen bestemmelse tilbage, der fastslår nogen rækkefølge med hensyn til, hvem der derudover kan få beskæftigelse. Det er netop de hidtil gældende bestemmelser herom, forslagsstillerne anser for meget uheldige og farlige.

Den højtærede minister omtalte et forslag af den daværende arbejds- og socialminister, Søren P. Larsen. Jeg opfattede desværre ikke fuldt ud ministerens mening med de efterfølgende udtalelser, men jeg synes, disse udtalelser snarere må ses i relation til den gruppe, som vi stadig anerkender må hjælpes i gang, de virkelig langvarigt arbejdsløse, end til den gruppe, vi ønsker henvist. Bestemmelsen om, at det er en betingelse, at den arbejdskraft, der henvises, har været ledig i mindst 100 dage inden for et år, bør forsvinde, selv om det har været muligt i enkelte tilfælde at administrere den lempeligt, hvilket er godt. Det samme gælder bestemmelsen om, at de, der henvises, helst ikke må have været i arbejde de sidste 14 dage. Jeg synes, den er endnu farligere end den førstnævnte. Disse bestemmelser har altid virket urimeligt, og mange arbejdere har med rette følt sig utilfredse med dem, fordi man som sagt let diskvalificerer sig ved at være flittig og ihærdig med hensyn til at skaffe sig småbeskæftigelse. Det er nu engang menneskeligt, at en mand, der har op imod 100 dages ledighed, passer på, at han ikke diskvalificerer sig over for et kommende beskæftigelsesarbejde, som skønnes at være undervejs. 14 dages bestemmelsen finder jeg næsten endnu værre end bestemmelsen om de 100 dages ledighed. Derfor er det hensigten med lovforslaget, at når der ikke er flere virkelig langvarigt arbejdsløse, som har disse 10 måneders ledighed inden for 2 år, må der ikke skelnes med hensyn til, hvor lang ledigheden har været. Her har vi det farlige ved den nu gældende lovgivning, det, som mange dyg-

tige og flittige arbejdere har fundet helt urimeligt.

Jeg tror, at det foreliggende lovforslag indeholder en række forslag til ændringer i den bestående lovgivning, der vil kunne indfri længe nærede ønsker om at få arbejde og samtidig tilgodese samfundets interesse i at gøre arbejdet billigere; dette sidste kan også være nødvendigt, når man tænker på, at arbejde udført efter disse beskæftigelseslove i almindelighed er 25-30 pct. dyrere end tilsvarende arbejde udført efter anden lovgivning eller af mere privat art. Det vil altså sige det samme som, at hvis der bevilges et bestemt beløb, således at der med vilje ikke er taget stilling til, hvor mange penge der skal bruges til beskæftigelsesarbejder, ja, så er det tankegangen, at disse penge skal række længere og skabe større samfundsmæssig værdi, og følger man tanken videre, konkluderer den i, at samfundet bliver mere velhavende og eventuelt i en given situation vil have råd til at sætte mere arbejde i gang.

Jeg takker for den velvillige omtale og vil gerne knytte nogle bemærkninger til det nye, som den højtærede minister ridsede op i dag.

Det blev nævnt, at det i og for sig ud over det her foreslåede ville være ret og rimeligt, om lovgivningen som helhed blev taget op til revision, fordi den nu engang indeholder mange betydningsfulde bestemmelser og der ikke er sket ændringer i den igennem lang tid.

Muligheden for at sammensveje en række love blev også nævnt. Jeg kan ikke på stående fod tage stilling hertil, men vi er naturligvis altid sympatisk indstillet, når der åbnes mulighed for forenkling af administrationen.

Jeg udtaler min tak for og anerkendelse af den tankegang og det initiativ med hensyn til arbejdsløshedsøerne og den fremtidige beskæftigelse dér, som den højtærede ministers tale rummede. Det er naturligvis for mig umuligt at tage stilling til disse tanker i enkeltheder. Den højtærede minister udtalte sin anerkendelse af det, Aalborg Diskontobank har udrettet ved at stille penge til rådighed til værkstedshuse. Jeg vil føje min tak hertil. I det hele taget var det interessant at høre den højtærede ministers tale om de meget vigtige proble-

[Søren Andersen.]

mer i forbindelse med arbejdsløhedssøerne. Jeg hørte, at der var tale om eventuelt at støtte det private initiativ på dette område, men med en tendens til at fastslå, at det måtte blive i byerne. Jeg forstår godt, at man her lettest finder det mest hensigtsmæssige og fornuftige grundlag at bygge på, men nogle af disse udprægede arbejdsløhedssøer er ikke placeret omkring købstæder. Imidlertid er det naturligvis umuligt for mig nu at tage stilling til disse spørgsmål, men jeg udtaler min anerkendelse af, at dette store og vigtige samfundsproblem eventuelt vil komme frem til nærmere behandling, måske i tilslutning til behandlingen af dette lovforslag.

Med disse ord takker jeg for den højtærede ministers tilsagn om et godt og nøgternt samarbejde i udvalget.

Peter Ravn: Som allerede nævnt tilsigter dette lovforslag forskellige ændringer i beskæftigelsesloven. Der foreslås adgang til anvendelse af ikke-henviste arbejdere ved disse foranstaltninger; bestemmelsen om 100 dages ledighed i de sidste 12 måneder, for at henvisning kan finde sted, foreslås ophævet, og der forlanges licitation vedrørende arbejder til over 25 000 kr.

Det første af disse punkter, altså det, at man i et vist omfang vil give adgang for folk, der ikke opfylder henvisningsbetingelserne, kan ikke kalde på nogen lidenskab hos mig. Som den højtærede arbejdsminister allerede har sagt, er det almindelig praksis, at der ved disse arbejder anvendes folk, som ikke opfylder betingelserne. Efterhånden som man er gået over til også at anvende flere og flere tekniske hjælpemidler ved beskæftigelsesarbejder, er der givet adgang til, at specialister af mange forskellige slags kan anvendes til betjening af disse tekniske hjælpemidler. Det gælder traktorførere, tromleførere, jernbindere, specialarbejdere, forskallingsarbejdere, rørlæggere o. s. v. Jeg har indtryk af, at disse bestemmelser bliver administreret på en god måde, også uden at det, i alt fald mig bekendt, har givet anledning til vanskeligheder. Om der så nu skal gives yderligere adgang til at beskæftige ikke henviste folk, ved jeg ikke, og jeg er da slet ikke sikker på, at man skal gøre det ved at fastsætte

ganske bestemte normer, f. eks. at det altid skal være tilladt at anvende 2 ikke-anviste på arbejdspladser, hvor der beskæftiges indtil 10 arbejdere, og 4 ikke-anviste på arbejdspladser, hvor der beskæftiges mellem 10 og 40 arbejdere. Jeg er bange for, at man måske vil nå det modsatte af det, der egentlig er formålet, og gøre loven stiv og usmidig.

Man må erindre, at der efter denne lov udføres mange forskellige slags arbejder, gade- og vejarbejder, kloakanlæg, rensningsanlæg, havneanlæg og moleanlæg, sports- og parkanlæg, læplantninger, stødoptagning, forskellige jordarbejder o. s. v. o. s. v. Der udføres jo arbejder lige fra de mest primitive til dem, der kræver en betydelig indsigt og viden. Det er altså ikke nødvendigt med det samme antal specialister og særlig kvalificerede folk ved alle arbejder, heller ikke til oplæring og uddannelse, men alt dette kan vi tale om i udvalget. Er der virkelig eksempler på, at loven har virket uheldigt og sagerne ikke kan ordnes ad administrativ vej, må vi udforme bestemmelser, hvorved den fornødne smidighed kan opnås.

Derimod er jeg meget mere betænkelig ved at sløjfe bestemmelsen om, at der skal 100 dages ledighed til, for at man kan henvises til et som beskæftigelsesforanstaltning iværksat arbejde. Jeg er enig med den højtærede arbejdsminister i, at det er en fundamental bestemmelse, og lovens hensigt er, som der står i § 10, stk. 1, at der skal beskæftiges arbejdsløse, der ikke kan få normalt arbejde. Denne passus angiver den sociale linje i loven.

Det drejer sig om folk, der er eller er ved at være slået ud, og som, hvis de ikke får en chance på en eller anden måde, vil gå tabt for produktionen. Det kan måske være mennesker, som ikke længere opfylder arbejdsløhedslovens betingelser om 26 ugers arbejde i de sidste 3 år, og som derfor har mistet deres rettigheder i forsikringen. De er på vej til at gå til grunde, fordi de er kommet ind i en ledighed, som de ikke har nogen udsigt til at komme ud af igen, men de får ved loven en chance, det er lovens hovedprincip, og ændrer man derved, får loven en anden karakter. Skal man give disse mennesker arbejde, forudsætter det, at der foretages en anvisning blandt de

[Peter Ravn.]

langvarigt ledige, ellers kommer de folk ikke i arbejde.

Som det ærede medlem hr. Søren Andersen gjorde opmærksom på, opretholdes den anden henvisningsbestemmelse om, at mindst 25 pct. af de medgæede arbejdstimer skal udføres af arbejdere, der har været ledige mindst 10 måneder inden for de sidste 2 år; det har jeg bemærket, men det gælder kun for 25 pct., d. v. s. at arbejdsgiveren frit skal kunne antage 75 pct. af folkene, når blot de er ledige den dag, arbejdet sættes i gang. I praksis vil det formentlig betyde, at arbejdsgiveren stort set vil benytte sin faste stab af arbejdere, og teoretisk kan han afskedige dem dagen før og antage dem til beskæftigelsesarbejde dagen efter.

Jeg er slet ikke så sikker på som det ærede medlem hr. Søren Andersen, at det er tilstrækkeligt til, at vi kan få de langvarigt arbejdsløse i gang. Nu findes der vist ikke noget statistisk materiale, som man kan bygge på, og som belyser dette direkte, men et par tal fra Arbejdsrådene Arbejdsledighedskasse kan måske anskueliggøre, hvad det drejer sig om.

Der henvises hvert år her i landet 25 000—30 000 til beskæftigelsesarbejder på den ene eller den anden måde. Dette tal vil man nu nedsætte til 25 pct., det vil altså sige, at herefter vil 6 000-8 000 mennesker kunne anvises til beskæftigelsesarbejder, men i regnskabsåret 1953-54 havde Arbejdsrådene Arbejdsledighedskasse 46 000, der havde opbrugt deres understøttelse fra hovedforsikringen, d. v. s. normalt 90 dage, og derefter modtaget understøttelse for mellem 0 og 89 dage af fortsættelseskassen. Det vil altså sige, at her var 46 000, som stort set har været henvisningsberettiget til disse arbejder, og nu vil man ifølge det foreliggende forslag kun kunne henvise 7 000-8 000 mand. Efter min mening når man derfor slet ikke det, der er lovens hensigt. Man får ikke de folk henvist, der på en eller anden måde er slået ud, hvis disse ændringer bliver gennemført. Der må da foretages en henvisning blandt de længst ledige.

Nu sagde det ærede medlem hr. Søren Andersen, at de mennesker, der havde omkring 100 dages ledighed, ikke ville udvise særligt initiativ for at skaffe sig

arbejde, men ville afvente, at et beskæftigelsesarbejde kom i gang. Jeg har nu ikke den praktiske erfaring, at det skulle virke i den retning. Hvis en mand har chance for at få virkelig stabilt arbejde, er der for ham ingen grund til at vente på, at der iværksættes beskæftigelsesarbejder, så vil han da tage det andet, og han har vel heller ikke den sikre viden i forvejen om, hvornår beskæftigelsesarbejdet kommer i gang. Der er derfor sådan set ikke grund til for ham at sige nej til et forholdsvis kortvarigt stykke arbejde. Hertil kommer, at netop de dispensationsbestemmelser, der findes i loven, vel har betydet, at det hele ikke virker så tungt. Det er ikke sådan, at den mand, der har 99 dages ledighed, ikke kan henvises, og den mand, der har 101 ledige dage, absolut skal henvises til dette arbejde. Henvisning finder sted under hensyntagen til forsørgerbyrde og mange andre ting, også ledigheden, men det er ikke sådan, at forholdsvis få dages arbejde betyder, at de pågældende mennesker er afskåret fra at kunne henvises til beskæftigelsesarbejder.

Det er muligt, at disse arbejder kan laves lidt billigere, hvis man lader entreprenørerne selv antage deres arbejdskraft — jeg forstår, at det er en af hovedmotiveringerne for lovforslaget — men det bliver kun billigere, for så vidt man ser bort fra den sociale side af sagen. Der er vist ikke noget, der er så dyrt for et samfund, som folk, der ikke længere er aktive, folk, der taber troen på tilværelsen. Denne lov er med til at holde dem intakte. Det må man betale lidt for, og betaler man ikke udgifterne på denne måde, må man nok betale dem i forstærket grad på en anden måde. Det første, der ville ske, var, at en hel del mennesker ville miste deres rettigheder i arbejdsløshedsforsikringen; de måtte så henvende sig til socialkontorerne, og så måtte socialhjælpen blive løsningen på deres problemer. Det ville blive en håbløs, grå masse, som ikke ville have mulighed for at komme på ret køl igen. Den nugældende lov er en kombination af beskæftigelseslov og sociallovgivning. Man kan selvfølgelig ophæve den sociale del, men alligevel står problemerne tilbage, og resultatet bliver ikke besparelser, men øgede udgifter på andre felter. Og så er der endda en række

[Peter Ravn.]

menneskelige, sociale og psykiske spørgsmål tilbage. Denne lov har været med til at holde folk i træning, og jeg tror, man skal betænke sig adskillige gange, før man ophæver de anvisningsbestemmelser, der findes i loven.

Om det andet punkt i lovforslaget, at der skal holdes licitation ved arbejder, der beløber sig til over 25 000 kr., vil jeg sige, at jeg har det bestemte indtryk, at de fleste af disse arbejder udføres efter licitation; det fremgik også af den højtærede ministers redegørelse.

Når man nu så stærkt understreger, at man vil have licitation for at sikre det, man kalder den fulde konkurrence, vil jeg dog gerne spørge, om man har den opfattelse, at de nuværende licitationsregler sikrer den fulde konkurrence. Enhver ved, at der efter de gældende licitationsregler foretages forhåndsreguleringer eller, hvis der underskrives en bygherreerklæring, finder en udskydning af tilbud sted. Jeg vil bestride, at det har så forfærdelig meget at gøre med den fulde konkurrence. Det kan højst blive en konkurrence med visse modifikationer. Vi har i princippet ikke noget imod licitation, selv om vi kunne ønske lidt mere konkurrence end den, der kommer til udtryk i dag. Dette var en sidebemærkning.

Disse arbejder udføres altså normalt efter licitation, og der stilles som betingelse for arbejdet, enten at der skal være licitation, eller at det skal udføres ved egen foranstaltning; det sidste gælder i høj grad de kommuner, der har egen teknisk forvaltning. Nu vil man reelt forhindre kommunerne i at udføre sådanne arbejder selv. Netop her op til kommunevalgene blev der sagt mange smukke ting om det kommunale selvstyre — jeg kunne citere en række udtalelser i den retning; det skal jeg undlade — men nu fremsætter man reelt et forslag, hvorved man begrænser det kommunale selvstyre. Man siger til kommunerne: vi tror ikke, I kan afgøre, hvordan et sådant stykke arbejde bedst kan udføres. I skal ganske vist betale den største part af udgiften til disse beskæftigelsesarbejder — det er jo ikke sådan, at staten i gennemsnit i alt fald kommer op på 50 pct. — men I er alligevel ikke i stand til at afgøre, hvordan arbejderne skal ud-

føres; det må vi i folketinget tage os af. Jeg synes ikke, der er rigtig harmoni mellem tålen om det kommunale selvstyre og det lovforslag, der her er fremsat. Det er måske endda, hvis man skal sige det meget stærkt, et mistillidsvotum til de mange sogneråds- og byrådsmedlemmer, der sidder landet over og prøver på at administrere så billigt, som de overhovedet kan. Hvorfor skal vi løfte en advarende pegefinger mod dem? Jeg tror, at dette netop vil virke generende mange steder.

Jeg vil sammenfatte min mening om det foreliggende lovforslag ved at sige, at vi med interesse vil følge det kommende udvalgsarbejde, og hvis man kan overbevise os om, at der er enkelte ting, der skal rettes, kan vi tale om det; men vor opfattelse er, at hovedprincipperne i loven må blive stående; i alt fald vil vi være meget betænkelige ved at røre ved den sociale linje, som loven indeholder.

Jeg håber, at vi også i udvalget kan få en saglig drøftelse af de tanker, som den højtærede arbejdsminister har fremsat med hensyn til en ændring i aldersbestemmelserne og med hensyn til, om man eventuelt kan få sammenarbejdet loven om tilskud fra den kommunale udligningsfond og denne lov og så foretage en decentralisering og prøve at anvende loven til mere produktive formål, end tilfældet er i dag, herunder fremskaffelse af industriarealer, værkstedshuse m. v. Vi vil gå positivt ind for disse tanker i udvalgsarbejdet.

Poul Thomsen: Indledende vil jeg gerne takke den højtærede arbejds- og boligminister for den beredvillighed, hvormed han har modtaget det foreliggende lovforslag, og samtidig vil jeg takke, fordi han har givet mig lejlighed til i arbejdsministeriet at indhente en del oplysninger, som har relation til lovforslaget, der jo er tænkt som en ajourføring af den såkaldte beskæftigelseslov.

Loven er, som man ved, fra 1946, og i de forløbne år er der, som også den højtærede minister her har givet udtryk for, indhøstet en række erfaringer, som gør det naturligt at tage lovgivningen op til drøftelse. Jeg kan sige til den højtærede minister, at forslagsstillerne stiller sig overmåde fordomsfrit med hensyn til de tanker,

[Poul Thomsen.]

som han har fremsat om ændringer, i forhold til det, vi har foreslået, og om en yderligere udbygning, idet vi er ganske klar over, at der vil kunne fremføres nye forslag til forbedringer, og vi er interesseret i, at forbedringerne bliver så store som muligt. Det er ligeledes ganske klart, at man i arbejdsministeriet har høstet erfaringer under lovens praktisering, som gør det naturligt måske også at tage andre ting op til drøftelse.

Loven har jo haft en ikke ringe virkning og økonomisk rækkevidde. Hvis man ser på det sidste år, der er aflagt regnskab for, viser det sig, at der er udbetalt i alt 36,7 mill. kr. i tilskud; det svarer til, at der er udført arbejder, hvis samlede omkostninger beløber sig til ca. 77 mill. kr., og at der til de henviste arbejdere er udbetalt en arbejds-løn på ca. 31,5 mill. kr. For denne arbejds-løn er der i det samme år gennemsnitlig blevet beskæftiget 4 700 arbejdere, og hvis man gør det samlede tal af henviste op for hele året, bliver det i alt 30 733. Ved stikprøver har man fundet ud af, at ca. 9 pct. heraf har haft en ledighed på 50-100 dage, og af resten, som har haft mere end 100 dages ledighed i alt, har mere end 40 pct. haft over 10 måneders ledighed inden for de sidste to år.

Beskæftigelsesloven er ganske naturligt særlig blevet udnyttet i Ålborg og Hjørring amter, hvor henholdsvis 17,6 og 12,9 pct. af de udbetalte tilskud er blevet anvendt; det fortæller noget om — hvad man vel i og for sig vidste i forvejen — at det er i disse amter, man har de såkaldte arbejdsløshedsøer. Sønderjylland følger godt med, idet der dér er anvendt 11 pct. Så kommer Københavns kommune, der ligger nede på 6,6 pct., og der er amter, som ligger helt nede under 3½ pct. af de samlede udgifter.

Det har ikke været muligt for mig på grundlag af de oplysninger, som foreligger, nøjagtigt at regne ud, hvilke grupper af arbejdere der er blevet henvist. Jeg kan selvfølgelig se — og har også lagt mærke til det — at der er bestemte fag, hvor der har været særlig mange henviste; men jeg har ved samtaler med entreprenører erfaret, at et endda meget stort antal af de henviste ikke tidligere har været beskæftiget med arbejder af den karakter, som normalt bliver ud-

ført som beskæftigelsesarbejder. Derfor bliver der også her tale om ikke alene et optrænings-, men også et omskolingsarbejde. Det er derfor ganske særlig vigtigt, at der er nogle mennesker ud over entreprenørerne, der kender arbejdet, som kan gå i spidsen med det og sætte gang i det, lære dem, der bliver henvist, hvordan man kører med en trillebør, benytter skovlen og spaden, eller hvad det nu er, det drejer sig om. Det er ud fra den betragtning, vi har ønsket at få indført i loven en bestemmelse om, at entreprenørerne må anvende 10 pct. ikke henviste arbejdere og for mindre arbejders vedkommende henholdsvis 2 og 4 mand.

Jeg er fuldstændig klar over — hvad både den højtærede minister og ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Peter Ravn, har gjort opmærksom på — at det i praksis har været sådan, at man har anvendt arbejdere, som ikke var arbejdsløse, og som ikke var henvist, til en række betroede arbejder; men det er i og for sig ikke traktorførere, tromleførere, kranførere — eller hvad der nu ellers kan være tale om i forbindelse med specielle arbejder — som har været i vore tanker; det er arbejdsbajser, sjakbajser, som vi synes det er vigtigt at få med ind i billedet, folk, som skal gå i spidsen for et lille arbejds hold og sørge for, at tingene kommer til at gå på den rigtige måde. Det vil være muligt for disse folk at give dem, der ellers ikke har kendskab til tingene, en praktisk oplæring i de fiduser, som letter og fremmer arbejdets gang.

Det er mig også bekendt, at arbejdsministeriet allerede nu i de fleste tilfælde kræver licitation, hvad den højtærede minister gjorde opmærksom på, ligesom det er mig bekendt, at adskillige kommuner, ganske særlig i de nordjyske amter — denne bemærkning er henvendt til det ærede medlem hr. Peter Ravn — selv iværksætter arbejder, og at man oven i købet i disse kommuner har indkøbt materiel til beskæftigelsesarbejder.

Når det nu i lovforslaget fastsættes, at der altid skal foretages licitation, for så vidt det pågældende arbejde kommer til at koste over 25 000 kr., har det i hvert fald været min tanke, at arbejder, som kommunerne eller andre, der iværksætter beskæftigelsesforanstaltninger, sætter i gang, ikke bør overdrages til entreprenører som regnings-

[Poul Thomsen.]

arbejder, men derimod efter licitation. Det vil imidlertid være nødvendigt eller naturligt at tage hensyn til, at f. eks. Hedeselskabet og klitvæsenet foretager en hel del plantningsarbejder, som giver beskæftigelse, og det ville være urimeligt at udelukke disse to institutioner ved en licitationstvang; det er uvildige instanser, og derfor vil det være rimeligt, at de kan få arbejderne uden licitation, og hensigten har jo været at sikre den billigste arbejdsform og kontrollen med, at det nu også bliver den billigste arbejdsform.

Må jeg i denne forbindelse minde om, at der i det høje ting ligger et forslag til lov om tilskud til de offentlige veje, fremsat af den højtærede trafikminister den 5. december. Deri åbnes der mulighed for af vejfondens midler at sætte anlægsarbejder i gang på biveje og offentlige bygader, netop med bekæmpelse af arbejdsløsheden som særligt formål. Her vil det vel være rigtigt, om man lader licitationsbestemmelserne stå ved magt, også fordi der i licitationsbestemmelserne ligger en mulighed for, at nye entreprenører kan komme med ind i arbejdet, medens det ellers vil være naturligt at henvende sig til de gamle anerkendte firmaer, når man vil have et arbejde udført i regning.

Når man i det foreliggende lovforslag foreslår, at 1. punktum i lovens § 6, stk. 3, skal udgå, skyldes det, at man har en vis erfaring for, at arbejdere, som har f. eks. 70 eller 80 dages arbejdsløshed, kvier sig ved at tage nogle få dages arbejde på det normale arbejdsmarked ud fra den betragtning, at de derved diskvalificerer sig til beskæftigelsesarbejder.

Det ærede medlem hr. Peter Ravn fremsatte den betragtning, at hvis der er arbejde af fast karakter at få, vil arbejderne aldrig foretrække beskæftigelsesarbejde. Heri er jeg fuldstændig enig; men det, vi er bange for, er, at arbejderne, hvis der er tale om 2, 3, 4, 5 dages arbejde, siger: det arbejde vil jeg ikke tage, for derved diskvalificerer jeg mig til at gå ind i beskæftigelsesarbejderne.

Det er muligt, vi i udvalget kan forhandle om spørgsmålet om de 100 dage; derimod tror jeg, det ville være vanskeligt at gennemføre en lykkelig løsning, hvis man

vil bibeholde kravet om, at der skal være gået 14 dage fra det sidste stykke arbejdes ophør. Der vil altså kunne komme vilkårligheder ind, som jeg mener det må være arbejdsanvisningskontorenes opgave at forhindre. Vi synes jo ligesom det ærede medlem hr. Peter Ravn, at det er rigtigt at skaffe arbejde til folk og at få dem i arbejde så hurtigt som muligt. Som jeg nævnede det for lidt siden, udgør de arbejdere, der har en ledighed på mellem 50 og 100 dage, ikke noget stort tal. Det drejer sig om ca. 9 pct., og det er netop disse 9 pct., som vi meget nødig vil have skal gå ud i den lange arbejdsløshed; vi vil gerne have, at de hurtigst muligt kommer ind i arbejdsbilledet.

Jeg er den højtærede arbejds- og boligminister taknemlig for den meget, meget fyldige redegørelse, han kom med her, også taknemlig for de tanker, som blev fremsat. Jeg vil med det samme sige, at vi fra vor side vil møde med den samme beredvillighed, som den højtærede minister har mødt os med med hensyn til at tage det af os fremsatte forslag med ind i overvejelserne. Jeg håber, vi derefter ved et godt samarbejde inden for det udvalg, som formentlig bliver nedsat, må kunne nå til et resultat i retning af en revision af denne lov, som jo har betydning for mange mennesker både beskæftigelsesmæssigt og socialt.

Morten Larsen: Fra det radikale venstres side ser vi med megen velvilje på det foreliggende lovforslag. Når vi alligevel måske ikke tillægger forslaget den samme betydning, som forslagsstillerne tilsyneladende gør det, så er det, fordi vi har samme opfattelse som den højtærede minister, at det, man ønsker at opnå igennem lovforslaget, allerede praktiseres. For os er det ganske naturligt, at der, ikke mindst når det drejer sig om de mindre arbejder i kommunerne, gives plads for folk, der er vant til at beskæftige sig med det foreliggende arbejde, selv om de ikke opfylder alle lovens betingelser; praksis har jo vist, at det har kunnet lade sig ordne rent administrativt. Alligevel skal vi gerne tilsiige vor medvirken til at få den side af sagen lovfæstet.

Jeg er mere betænkelig ved lovforslagets § 1, punkt 2, hvor det ordret siges:

„Arbejder, der iværksættes i henhold

[Morten Larsen.]

til nærværende lov, skal, når udgifterne hertil skønnes at overstige 25 000 kr., udbydes i licitation.“

Jeg hørte ganske vist, at ordføreren for det konservative folkeparti, det ærede medlem hr. Poul Thomsen, modererede forslaget udtryk lidt, men jeg er alligevel betænkelig ved at få noget sådant fastsat i loven og må, hvis man fra forslagsstillernes side fastholder det, tage afstand derfra. Det, jeg tænker på i denne forbindelse, er, hvorledes arbejdet går for sig i praksis. De store bykommuner har mange steder opbygget deres egen, skal vi kalde det ingeniør- eller entreprenøraftdeling og har derigennem anskaffet materiel til at gennemføre de arbejder, som de mener de selv kan magte. Det vil efter min mening være urimeligt at spænde ben for noget sådant. I de små landkommuner går arbejdet ofte for sig på den måde, at kommunen har fundet frem til en dygtig arbejder med nogen praktisk og teknisk indsigt, og ham lader de sammen med hans arbejdskammerater udføre de mindre arbejder, der skal udføres i kommunen. Hvis man fra forslagsstillernes side opretholder kravet om, at ethvert stykke arbejde over ca. 25 000 kr. skal udbydes i licitation, finder jeg, at det i hvert fald er et angreb — jeg tør næsten sige et stærkt angreb — på kommunernes selvbestemmelsesret i disse sager. Jeg ved efter mange samtaler med sognerådsformænd af partiet venstre, at de ser på den ting, nøjagtig som jeg gør det. Derfor vil jeg gerne have, at vi i udvalget ser lidt på denne side af sagen og prøver at finde frem til en anden formulering af dette punkt. Jeg er klar over, at der foreligger et problem, men jeg har det ikke sådan som ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Søren Andersen, at jeg finder, at licitation billiggør projekterne.

Jeg vil ikke sige tværtimod, for det afhænger jo meget af entreprenøren, hvorledes arbejdet bliver udført. Men jeg tror, man kan finde adskillige eksempler på, at licitation i hvert fald ikke har billiggjort arbejdet i forhold til, hvad arbejdet kan udføres for efter de retningslinjer, vi har mødt i praksis mange steder. Men jeg tilsiger altså forslagsstillerne en velvillig udvalgsbehandling af lovforslaget.

Jeg er meget glad for at høre den højtærede ministers tanker om at skabe et lovfæstet grundlag for en decentralisering af hele dette område, således at administrationen kunne forenkles igennem en måske dybtgående revision. Vi har akkurat ligesom den højtærede minister interesse i en beskæftigelseslov, der kan sættes ind med produktive formål, samtidig med at der gennem loven rækkes en hånd til de arbejdsløse, der gennem længere perioder har været uden beskæftigelse og dermed uden rimelig fortjeneste.

Jeg takker den højtærede minister, fordi han har øje for, at formålet med den samlede lovgivning ikke blot er at beskæftige, men at skaffe en varig og produktiv arbejdsplads. Eksemplet fra Ålborg, hvor Aalborg Diskontobank er gået i spidsen for at oprette et værkstedshus, viser, at flere har øje for den samfundsmæssige og menneskelige opgave, der ligger i at fremme produktionsskabende arbejde for de flest mulige. Problemer, som vi i høj grad også kender i de såkaldte arbejdsløshedsøer, måske specielt i Ålborg og Hjørring amter, understreger denne tankegang meget stærkt. For mig er det en naturlig tanke, at der gennem samarbejde mellem privat initiativ, kommunerne og staten tages sigte på at opnå de bedst mulige resultater til gavn for alle parter.

På mit partis vegne tilsiger jeg velvillig behandling i udvalget af såvel det fremsatte lovforslag som af de tanker, den højtærede arbejds- og boligminister fremsatte her i dag.

J. M. Pedersen: Jeg kan på mit partis vegne give udtryk for vor villighed til saglig behandling af det foreliggende lovforslag. Vi finder, at det er godt, at problemet er taget op til behandling. Praksis må vel have vist, at i en lov, som er ca. 12 år gammel, er der forskellige ting, som bør ændres, og vi er glade for, at der nu vil blive anledning til at se på de problemer, der foreligger. Tidens udvikling gør jo, at der altid må ske ændringer i de bestående bestemmelser.

Jeg skal ikke gennemgå lovforslaget i dets detaljer; det synes jeg er gjort så udmærket fra flere sider, og der vil jo formentlig også

[J. M. Pedersen.]

blive lejlighed til at se på enkelthederne i et udvalg.

Jeg forstår godt, at det i lovforslagets § 1, punkt 1, bestemmes, at 90 pct. af de beskæftigede skal være anvist fra arbejdsanvisningen, og jeg ser nu, at der til denne bestemmelse er føjet en ny bestemmelse om, at det må være tilladt at anvende 2, skal vi kalde det af firmaernes faste stabe, ved beskæftigelse af indtil 10 arbejdere og 4 ved beskæftigelse af mellem 10 og 40 arbejdere. En sådan bestemmelse er naturligvis nødvendig i praksis af mange grunde, som allerede er nævnt her, men jeg vil dog understrege, at det burde dog stå lidt mere elastisk i loven, end at der må anvendes 2 ved beskæftigelse af indtil 10 og 4 ved beskæftigelse af op til 40, for der kan være de arbejder, hvor det er nødvendigt at udvide dette antal. Jeg håber imidlertid, at vi kan se på dette spørgsmål i udvalget.

Hvad angår bestemmelsen om, at der skal kræves licitation, så snart arbejdet beløber sig til mere end 25 000 kr. — en bestemmelse, som også er omtalt af foregående talere — vil jeg gerne understrege, at så må man vist også kigge lidt på licitationsbestemmelserne, som efter min formening i mange, mange tilfælde virker særdeles uheldigt. Meningen med licitation må da være at få arbejdet udført til den billigst mulige pris, men i praksis er der masser af eksempler på, at det bliver ikke til den billigste, men snarere til den mellemste pris, og i mange tilfælde bliver det en af de dyreste tilbudsgivere, der får arbejdet. Jeg mener derfor, at inden vi går over til at lægge dette fast, må vi kigge lidt alvorligt på licitationsbestemmelserne.

I øvrigt vil jeg også gerne benytte lejligheden til at takke den højtærede minister for den udtalte velvilje. Jeg lagde især mærke til, at ministeren havde videregående tanker med hensyn til at løse problemet om beskæftigelse, et problem, som ligger os alle i denne sal meget stærkt på sinde, og når det gør det, må der også være

mulighed for, at vi kan få løst denne opgave så godt, som tiderne tillader det.

Alfred Jensen: Jeg er enig med den ærede ordfører for forslagsstillerne, når han siger, at vor beskæftigelseslovgivning ikke er tidssvarende. Det, man kunne nøjes med i slutningen af 1930'erne og lige efter krigen, og som tog sigte på at skaffe arbejde frem til dem, som havde gået ledig i en betragtelig tid, det kan ikke være tilstrækkeligt nu. Der har været talt alt for meget om fuld beskæftigelse, og det har vakt forventninger, berettigede forventninger. Nu må vi være kommet dertil, at problemet om beskæftigelse ikke består i at finde ud af, hvordan den mand, der har gået ledig i så og så lang tid, får en chance for at blive omskolet, så han kan tage noget arbejde, hvis der skulle byde sig noget, nej, det, vi må sætte ind på, er at skaffe beskæftigelse til alle, og derfor er jeg faktisk enig i, at lovgivningen ikke er tidssvarende.

Vi har sidste år haft en gennemsnitlig ledighed på 71 000. Den er opgjort til 10,2 pct. af de forsikrede, men hvis der ikke var kommet nye medlemmer ind blandt de forsikrede, havde den været på 10,3 pct. Det er naturligvis meget godt, at procenterne går ned, men her er det jo ikke procenterne, det drejer sig om, her drejer det sig om dem, der lider under arbejdsløsheden; og det tal, jeg har nævnt her, skal vel egentlig forhøjes, jeg vil tro med op imod 5 000, dels for dem, der har nedsat arbejdstid, dels for dem, der er uden for forsikringen.

Det store problem her må være at skaffe mere beskæftigelse frem, og det er i og for sig rigtigt, at det først og fremmest er arbejdsmændene, det drejer sig om, og hvad disse angår, er de tal, der foreligger, af en sådan beskaffenhed, at de angiver, at der må gøres noget mere for at skaffe varig beskæftigelse. Det kan naturligvis være en tilfældighed med de tal, der foreligger for januar måned i de sidste 3 år,

[Alfred Jensen.]

men dog har det sin interesse at nævne, at tallet i år ligger små 5 000 over, hvad det var året forud og for året 1956. Det siger os dog noget om den konstante arbejdsløshed, og det siger os noget om de opgaver, vi står over for. Mit parti har ikke noget imod at drøfte de bestemmelser, der findes i loven om iværksættelse af offentlige arbejder og om beskæftigelse af arbejdsløse, men det forekommer mig ikke, at de problemer, man har taget op her, hvor man ønsker ændringer i lovgivningen, løser de spørgsmål, vi står over for.

Jeg vil gerne tage det sidste først, spørgsmålet om licitation; ja, hvis det var således, at man sparede penge og nåede frem til, at der blev mere beskæftigelse, er det klart, at vi ville gå ind for en sådan ændring, men jeg må sige, at jeg har den opfattelse, at det ikke bliver billigere, jeg deler her de betragtninger, det ærede medlem hr. Morten Larsen har fremsat.

Jeg kan i og for sig også følge det ærede medlem hr. J. M. Pedersen, når han siger, at han tror, det bliver dyrere, hvis man sender arbejdet ud til licitation. Det er klart, at hvis der bliver en bestemmelse om, at foranstaltninger, der skønnes at koste mere end 25 000 kr., skal udbydes i licitation, vil de, der er interesseret heri, sige, at her er der ingen vej udenom for kommunen, vi skal have licitation. Mestergrise eksisterer imidlertid stadig væk. Det ærede medlem hr. J. M. Pedersen var så flink at sige: se på licitationsreglerne. Han kunne lige så godt have brugt det uhyggelige ord „mestergrisene“. Når han ikke gjorde det, ved jeg ikke, om det skyldes kærlighed til disse mestersammenslutninger, som jo plukker det offentlige, ikke af hensyn til de arbejdsløse, men måske af hensyn til entreprenørerne eller af hensyn til forrentningen af de udgifter, der har været ved anskaffelse af maskineriet. Hvor spørgsmålet er om maskiner eller mennesker, må mennesket komme i første række. Jeg har forstået, at det egentlig også er de betragtninger, der er kommet frem i debatten her i dag, og jeg vil tro, at selv om man underkaster forslaget den nøjeste granskning, vil man vistnok nå frem til, at man lader arbejdet udføre på den billigste måde, og det bliver faktisk ved, at kommunerne får mulighed

for at udnytte det apparat, der er bygget op; det vil give de bedste økonomiske betingelser, også for dem, der skal beskæftiges.

Dernæst er der spørgsmålet om arbejdskraften. Nu er det jo allerede nævnt, at de specialister, der skal til, altid får en fortrinsret, og det er der vel ingen der kan indvende noget imod; men når man så kommer dertil, at man siger, at ud over dem må man også have nogle, som kender arbejdets finesser, så lyder det måske besnærende, dog ikke for en gammel arbejdsmand, absolut ikke. Jeg deler den opfattelse, Lyngsie gav udtryk for, at en arbejdsmand kan lave alt, og netop i de amter, vi har talt om her, hvor der skal sættes arbejder i gang, er der kvalificeret arbejdskraft nok, der er rigeligt af den.

Det kan kun være ønsket om at favorisere visse, der går fra det ene arbejde til det andet, og det har man ikke noget imod, men skal der være en lovgivning, hvorefter man kan hjælpe dem, der kommer lidt bagud, må man også tage virkeligt hensyn til dem. Jeg kender godt de betragtninger, at hvis der ikke var sådanne bestemmelser, kunne den initiativrige mand komme i arbejde før end andre, og det er måske muligt, at den initiativrige mand også er flittig og energisk på arbejdspladsen, men jeg vil gerne sige her, at ikke enhver mand, der kommer til at gå arbejdsløs i flere måneder, mangler lyst til at arbejde, mangler evnen og ikke er flittig på sin arbejdsplads, det kan han udmærket være. Han kan jo være kommet lidt uoverens med sin arbejdsgiver; der er også mange steder, hvor man gerne vil opretholde det gamle forhold, at arbejderne skal gå for, hvad herren vil give. Det stemmer ikke overens med nutidens krav. Det, at en arbejder kommer lidt i strid med sin arbejdsgiver, så at han ikke kan få arbejde på sin egn, er derfor ikke ensbetydende med, at han ikke har energi og kræfter nok til at søge arbejde. Det kan han godt have; men hvor let er det at få arbejde, når der går 60-70 pct. af arbejdsmændene i hans kommune ledig måned efter måned og ikke har chance for at få arbejde? Det er jo en betragtning, man må tage med ind i overvejelserne. Det nytter ikke, at man lytter til den mand, der kommer hæsblæsende og siger: var der ikke den bestemmelse om henvis-

[Alfred Jensen.]

ning, så kunne jeg godt få arbejde; man må også lytte til dem, der dag efter dag går til kontrolstedet, og de siger, at det er dem, der går mestrene under øjne, der hele tiden får lov til at arbejde. Hvordan kommer så den rankryggede mand til sin ret?

Det er det, vi skal se på her. Hvis det var således, at der blev mere arbejde efter dette forslag, havde jeg ikke noget imod at gå ind på tanken, men jeg tror ikke, der bliver en snus mere arbejde. Det, der er sket, er, at man forfordeler dem, der har gået længst arbejdsløse, dem, der har mest brug for en rimelig fortjeneste. Nu har vi fået en hel del tal for, hvor mange der har været henvist til arbejde; det kunne være lysteligt at høre lidt om det. Man skal imidlertid også hæfte sig ved den kendsgerning, at der i januar måned var 1 900 færre beskæftigede ved slige foranstaltninger end året forud i januar måned. Det kan naturligvis gå lidt op og ned. Arbejdsløsheden har faktisk været større end sædvanlig, og der burde have været henvist flere til sådanne foranstaltninger. Derfor mener jeg ikke, at det er tilstrækkeligt, at man kommer med forslag om ændringer af disse bestemmelser i lovgivningen.

Det ærede medlem hr. Søren Andersen sagde, at vi jo ikke har beskæftiget os med omfanget af disse foranstaltninger og heller ikke med arbejdstiden. Nu ved jeg ikke, hvorfor arbejdstiden blev nævnt. Jeg hørte det, og jeg tager det frem her, fordi det forekommer mig, at det er lidt urimeligt at tage det op; hvis det er næste etape, at man skal have arbejdstiden sat ned, så at de, der skal henvises, skal gå med $\frac{3}{4}$ ugeløn, så er det jo ikke beskæftigelse, så er det et spørgsmål om at få de arbejdsløse, jeg havde nær sagt fra asken i ilden — det vil jeg ikke sige; selvfølgelig har de mere på nedsat arbejdstid, men det er ikke en rimelig løsning at sætte folk på en lavere fortjeneste ved beskæftigelse end den, der normalt gives efter overenskomsterne. Derfor forekommer det mig, at man burde sætte ind på at få mere arbejde frem.

Jeg hørte også med interesse på det ærede medlem hr. Poul Thomsens udtalelser om det urimelige i, at folk, der havde 80 dages ledighed, ikke kunne blive henvist, og det kunne ske, at de ikke kunne tage nogle få

dages arbejde. Bare det ærede medlem hr. Poul Thomsen dog havde haft sine øren åbne den dag, da både det ærede medlem hr. Peter Ravn og jeg talte om disse problemer i forbindelse med brændselshjælpen; men da var tilsyneladende ørerne lukket — munden var i hvert fald — og ved afstemningen havde det ærede medlem slet ikke sans for de betragtninger, vi gjorde gældende. Jeg forstår, man nu begynder at finde ud af, at der er problemer her, og noget af det positive ved denne behandling er vel, at vi fremefter kan se noget mere fordomsfrit på forholdene omkring brændselshjælpen og huslejhjælpen. Vil man ikke det, giver jeg ikke noget for den barmhjertighed, der her lægges for dagen, for den koster ikke en rød øre, men den betyder, at de, der er dårligst stillet, får deres vanskeligheder forøget fremefter og ikke har chance for at få beskæftigelse.

Jeg hørte med tilfredshed ministerens betragtninger, og forstod jeg ham ret, da han talte om aldersgrænsen, var det hans mening, at 60 års grænsen ikke burde opretholdes, men forhøjes; den skal vel op til 67 år, og det er jeg glad for at høre, for nu har jeg i flere år bokset — ikke her fra talerstolen — men med ministre og embedsmænd for at få en ændring i arbejdsløshedsloven, fordi man her opretholder 60 års grænsen og ikke vil være med til at gå op til 65 år, til trods for at den medfører urimeligheder. Jeg har nævnt over for ministeriet, at en murer, som blev invalid, men genhervredt sin arbejdskraft, i mellemtiden var blevet så gammel, at han var kommet ud af arbejdsløsheds-kassen og ikke kunne få arbejdsløshedsunderstøttelse fremefter. Jeg vil håbe, de betragtninger, der er gjort gældende angående denne regel om aldersgrænsen, også vil blive gjort gældende, for så vidt angår arbejdsløshedsloven, så ministerens kollega vil komme med et forslag om, at man hæver aldersgrænsen også for medlemsskab i arbejdsløsheds-kassen.

Betragtningerne om værkstedshuse og meget andet kan naturligvis have interesse, men jeg mener ikke, at det er her, der skal sættes ind; det forekommer mig så sandelig, at ministeren og regeringen har langt, langt større muligheder end de her antydede. Vi har vejfondsmillionerne; da vi nu nærmer os den 1. april, vil jeg tro, der er henlagt

[Alfred Jensen.]

1,5 milliard kr. til vejfundsformål. Dernæst har vi liggende på bordet et finanslovsforslag, hvori der regnes med, at der skal opkræves 335 mill. kr., og deraf vil man efter forslaget — jeg ved ikke, hvad der kommer ud af det, jeg har ikke studeret den betænkning, der er kommet fra finansudvalget — bruge 105 mill. kr.; der er altså ca. 229 mill. kr., som opkræves til vejfundsformål, og det er kun for næste år, hertil har vi den halvanden milliard, som jeg går ud fra der er, når vi kommer til den 31. marts. Der er altså midler nok at bruge af; skulle vi ikke anvende nogle af dem? Det forekommer mig, at der er vejspørgsmål nok, der trænger til at blive løst; pengene er der, og ledigheden er der; vi har hørt tallene både fra det ærede medlem hr. Peter Ravn og fra det ærede medlem hr. Poul Thomsen; der er altså arbejdskraft nok at sætte ind her. Visse offentlige arbejder er også iøjnefaldende, f. eks. banegården i Skive. Kan man da ikke forcere dette arbejde, så det bliver gjort hurtigt færdigt? Der er også banegårdsplanerne i Frederikshavn. Er det meningen, de skal blive liggende som planer? Kan man ikke gøre dem færdige? Der er ledighed nok, der er materialer nok, og så vidt jeg forstår, har vi også mulighed for at få de penge frem, der skal til. Dernæst er der boligbyggeriet; også her kunne man jo sætte ind. Jeg har ikke noget imod, at man opfører værkstedshuse, og at man sætter folk til at gå ind for deltagelse i finansieringen og driften af dem; men det løser ikke de spørgsmål, vi står over for, det er jo helt andre, vidtgående problemer, vi har at tage stilling til.

Ministeren nævnte også planerne i Jylland angående erhvervsvirksomheder. Jeg ser med sympati på det, hver gang der fremkommer planer; men det, samfundet har brug for, det, de arbejdsløse har brug for, er realiteter, og nu har de arbejdsløse gået i mange år og ventet på realiteterne. Det forekommer mig, at man ikke kan vente på, at erhvervslivet skal løse problemerne, men at samfundet bør sætte ind og foretage det, der er fornødent for at bringe planerne videre frem. Tror man, at man kan lave et olieraffineri som det, der tales om, uden at samfundet griber ind og foretager også politiske foranstaltninger for at understøtte et

sådant foretagende? Det kunne give beskæftigelse en overgang, og det ville lette landets valutasituation. Der er tale om kemiske virksomheder; også her gælder det om, at man ad politisk vej understøtter disse foretagender, og der er måske mere politik i det, end jeg her har nævnt.

Vi har for nylig i dagspressen læst om de vanskeligheder, en cykelfabrik kom ud for ved, at andre virksomheder følte sig generet i konkurrencen. Jeg vil tro, at hvis vi skal løse disse problemer, kan det ikke overlades til det private erhvervsliv, men man bliver nødt til at sætte ind også fra samfundets side, og i langt større omfang end med de planer, ministeren har skitseret. Arbejdsmændene fra Nordjylland har været hos regeringen og bedt om, at der bliver gjort noget for at skaffe beskæftigelse for arbejdsmændene; men man må gøre sig klart, at disse henvendelser ikke er noget, der sker, bare for at organisationerne og tillidsmændene kan have foretaget sig et eller andet og dermed være i stand til at vaske deres hænder. De foretages, fordi man ønsker foranstaltninger gennemført. Derfor var det også i denne forbindelse rimeligt, om man fik en redegørelse for, hvordan regeringen tænker sig at opfylde de ønsker, der er fremsat om at udnytte saltforekomsterne, om at bygge en sukkerfabrik og om visse offentlige arbejder. Det var rimeligt, om man fik lidt mere forklaring, end vi har fået. Det er muligt, det går ind i diskussionen i udvalget, men jeg ved ikke, om lovforslaget nogen sinde kommer tilbage her. Den velvillige modtagelse, det har fået, kunne jo tyde på det. Men jeg sporede også i ministerens svar visse tegn på, at sagen kunne ordnes ad administrativ vej. Jeg ved ikke, om det sker. Men kommer lovforslaget tilbage hertil, vil jeg da mene, at man ikke kan nøjes med at diskutere problemerne vedrørende dem, der har gået arbejdsløse, i relation til den periode, der omtales i den gældende lov; så må vi iværksætte andre foranstaltninger.

Jeg vil også gerne nævne en ting, som jeg har omtalt før, og det er spørgsmålet om jernbanemateriellet. I Århus går 400-500 smede ledige, som kunne arbejde med fremstilling af lokomotivmateriale, men det forudsætter jo, at staten placerer sine ordrer

[Alfred Jensen.]

her i Danmark og ikke i udlandet. Hvis ikke man tager fat på at løse spørgsmålet på den måde, ved jeg ikke, hvordan der overhovedet skal blive arbejde til disse smede; thi at ordne det gennem LAB, hvor de kan få en trehjulet cykel, som de kan hente kartoffelskræller og råddent pålæg på, er ingen løsning. Det kan ikke være et arbejde, samfundet bør byde voksne mennesker, det kan kun være en slags nødhjælp. Der må sættes ind på andre områder.

Jeg kunne fremsætte flere betragtninger i den anledning, men det vil jeg ikke. Jeg vil bare sige, at det forekommer mig, at det samfund, man roser for fri konkurrence og liberalitet, ikke har været i stand til at løse de problemer, vi her står over for. Når der skal foretages en lille ændring i lovgivningen, skal det ikke være i form af et løfte om beskæftigelse; det giver måske i allerbedste fald kun en lidt anden fordeling af elendigheden her i samfundet. Det er ikke det, vi har brug for. Vi har brug for en bedring af forholdene.

Det er vor indstilling til de foreliggende problemer. Selvfølgelig ser vi med velvilje på de gode ting, der kan komme ud af et sådant lovforslag, men vi skal rigtignok pudse brillerne meget for at se det gode, der er i det.

Arbejds- og boligministeren (Bundvad): Det ærede medlem hr. Søren Andersen talte om, at beskæftigelsesarbejderne var dyre, og kom i den forbindelse med tallene 25-30 pct. dyrere, forstod jeg, end normalt arbejde, eller hvad det nu er, det sammenlignes med. Jeg ved ikke, hvor det ærede medlem har de tal fra; jeg kender dem ikke. Jeg har prøvet at finde ud af, om sådanne tal kunne holde nogle steder, og jeg tager det op, for jeg synes ikke, de skal have lov til at passere uden videre.

Jeg tror nok, man må sige, at beskæftigelsesarbejder for langvarigt arbejdsløse er dyrere, men ikke så meget dyrere, som disse tal giver udtryk for, slet ikke. Det, de er dyrere end andre arbejder, hvor der anvendes trænet arbejdskraft, er det bidrag, vi yder til omskoling og opskoling. Det er, kan man godt sige, et rent socialt bidrag for at få denne arbejdskraft bragt på højde

med anden arbejdskraft og derefter få den over i normalt arbejde.

Derfra kan man også slutte sig til en betragtning over spørgsmålet om henvisningsregler. Hvis venstre og de konservative mener, at vi skal til at lave beskæftigelsesforanstaltninger ikke alene for de langvarigt arbejdsløse, men også for alle dem, der har mindre ledighed, helt ned til de faste folk, kommer jeg til at bede om mange, mange flere penge, end vi får nu. I det år, vi er inde i, har vi anvendt 38 mill. kr. til dette arbejde. Men skal jeg inden for lovens rammer til at gå længere ned og beskæftige folk med ganske kort ledighed, kan man sige sig selv, at der bliver tale om tal af en helt anden størrelsesorden end den, vi nu regner med.

Men all right, er man med på, at staten har den opgave, kan vi også løse den, men penge koster det, mange penge. Så længe det beløb, vi har til rådighed, er af den størrelse, det er, må vi i særlig grad forbeholde dem arbejdet, der trænger mest dertil. Vi kan måske nok drøfte, om det skal være en 100 dages bestemmelse, eller om grænsen skal være en lidt anden, men det må være sådan, at det er af denne særlige gruppe arbejdere, arbejderne udføres.

Det ærede medlem hr. Søren Andersen var inde på, at en sådan grænse på 100 dage kan friste folk til ikke at være så ivrige til at skaffe sig arbejde andre steder, og derfor mente han, at det var bedre, hvis man alene fastholdt bestemmelsen om de 10 måneder i 2 år. Det er dog blot en anden grænse med ganske samme virkning. Ved enhver grænse er det jo sådan, at man støder på lige foran og lige bagved; men jeg vil gerne være med til at tale om, hvorvidt man kan lave den lidt mere glidende. Jeg vil dog fastholde, at loven særlig er til for de langvarigt arbejdsløse.

Med hensyn til licitationsbestemmelsen forstår jeg, at man ikke helt skal opfatte den, som den står i lovforslaget, men at den skal forstås på en anden måde. Men så må vi hellere tale om spørgsmålet i udvalget, for det egner det sig nok bedre til.

Endelig vil jeg gerne gøre en bemærkning om de tanker, jeg selv var inde på med hensyn til initiativet til at få bygget industri

[Arbejds- og boligministeren.]

huse eller sådan noget. Jeg forstod på det ærede medlem hr. Søren Andersen, at vi ikke alene skulle tænke på byerne, men også på landkommunerne og deres store arbejdsløshed. Jeg er naturligvis enig i, at når talen er om beskæftigelse i al almindelighed, skal vi i høj grad tænke herpå; men her er tale om ganske konkrete opgaver, nemlig at bygge huse for flere håndværkere, måske 10, måske 15 forskellige, der kan arbejde inden for samme område, og forudsætningen for, at det kan lade sig gøre, er dog, at man har dette antal håndværkere, og det har man ikke i de enkelte landkommuner. Derfor er man nødt til ved denne konkrete opgave at indskrænke sig til de områder, hvor der er eksistensmulighed for så mange håndværkere. Jeg vil dog ikke så gerne have, at mine ord skal udlægges, som om der heri ligger noget fjendtligt over for landkommunerne; det gør der slet ikke.

Jeg vil gerne sige tak for den velvilje, mine tanker har mødt. Jeg håber, vi kan arbejde videre med dem i udvalget. Men dette er jo kun en lille del af den opgave, vi står over for på dette område. Her er der tale om, hvad vi måske kan rette over beskæftigelsesloven, om vi kan prøve at bruge vore beskæftigelsespenge til noget mere positivt, noget produktionsfremmende: modning af industrigrunde, opførelse af værkstedshuse. Men den næste store opgave kommer vi til at stå over for, når vort udvalg til fremme af produktiv beskæftigelse i provinsen bliver færdigt først på sommeren; så bliver spørgsmålet, hvordan vi kan understøtte det initiativ, som vises i Vestjylland, Nordjylland og Sønderjylland. Hvordan kan denne forsamling være med til at bære dette frem, så der kan nås positive resultater? Her må man ikke regne med en løsning over beskæftigelsesloven; der skal nok lovgivning til på flere forskellige felter. Men det må vi jo komme tilbage til, når tiden er inde.

Ordføreren for forslagsstillerne (Søren Andersen): Jeg takker for den velvillige behandling, som lovforslaget i al almindelighed har fået. Jeg har ikke så forfærdelig mange bemærkninger at gøre; jeg skal blot sige et par ord til det ærede medlem hr. Peter Ravn og til den højtærede minister.

Det ærede medlem hr. Peter Ravn kunne godt se, at der er brug for at beskæftige visse specialister ved offentlige arbejder, men mente ikke — selv om han sagde, at vi godt kunne tale om tingene — at der derudover var brug for at have et bestemt antal folk, som var vant til et sådant arbejde. Jeg trøster mig med, at vi kan tale om tingene, for jeg mener nu, at hvis arbejdet ikke skal blive for dyrt, er der brug for nogle stykker, som virkelig kender arbejdet.

Det ærede medlem sagde videre, at der i loven jo både var tale om noget socialt og om noget beskæftigelsesmæssigt. Hvor det ene begynder, og hvor det andet ender, kan det være vanskeligt at sige, men efter min mening er det sociale bibeholdt i vort lovforslag, idet vi siger, at med hensyn til de langvarigt arbejdsløse, dem, som har mindst 10 måneders ledighed inden for 2 år, skal der ingen begrænsning finde sted. Det ærede medlem hr. Peter Ravn mente, at det måtte betyde, at der var frit slag med hensyn til de 75 pct., for det er jo kun 25 pct. af arbejdet, der skal udføres af langvarigt arbejdsløse. Men der står i loven udtrykkeligt „mindst 25 pct.“; det vil sige, at hvis man placerer et arbejde i en arbejdsløshedssø, er der ikke spor i vejen for — hvis der ellers er tilstrækkelig mange virkelig arbejdsløse — at de 25 pct. kan blive til 35, 45 eller 55 pct., eventuelt endnu mere. Men bortset herfra — det er dette, jeg betragter som den virkelig sociale side af sagen — ønsker og foreslår vi altså, at der skal være frit slag blandt dem, der er ledige, idet vi finder, at de gældende grænser, de 100 dage og de 14 dage — selv om der undertiden er dispenseret derfra — har virket yderst uheldigt.

Den højtærede minister sagde, at vi ikke måtte glemme, at selv om vi ville afskaffe disse grænser, ville vi jo senere støde på en ny grænse. Det er til dels rigtigt; men vi har altså blot foreslået at fjerne den ene grænse, den anden har jo hele tiden eksisteret, og det er også en mere ualmindelig grænse; der er vist ingen, der bryder sig om at kvalificere sig til at komme ind under reglerne om den grænse.

Endvidere er der det rent menneskelige, at hvis man ligger tæt ved en grænse, tager man et vist hensyn til det. Jeg tror,

[Søren Andersen.]

det var det ærede medlem hr. Peter Ravn, der sagde, at der er dog ingen, der ved, hvornår disse arbejder kommer. Jo, i almindelighed er man nu dygtig til at få det at vide; det spørges for det meste, og så er det menneskeligt, at man tager sådanne hensyn. Men det skulle jo ikke være sådan, at de offentlige arbejder og erhvervslivet konkurrerer om arbejdskraften; forholdene på de to områder skulle afpasses efter hinanden så godt som muligt. Hvis man vil lægge vægt på det produktive, tror jeg, det vil være gavnligt, om denne bestemmelse fjernes.

Dernæst blev det sagt, at der var mange, mange flere ledige, end man var i stand til at beskæftige. Det er rigtigt; det kan ikke undgås, for når man skønner over, hvor man skal sætte beskæftigelsesarbejder i gang, må man altid skønne ud fra antallet af ledige, man kan ikke samle de forskellige rester op rundt omkring. Men det vil jo altid være sådan, at det virkelig produktive arbejde, det, der på længere sigt må klare tingene, er det arbejde, der sættes i gang af erhvervslivet, og ikke i så høj grad beskæftigelsesarbejderne; dem har vi mere til at lappe på forholdene.

At arbejderne eventuelt kunne blive billigere, vil man dog indrømme, og jeg er glad for den indrømmelse. Men jeg vil ikke til gengæld give den indrømmelse, at det bliver de, fordi vi tager det sociale væk, for det virkelig sociale vil vi bibeholde.

Der er fra forskellige sider fremsat udtalelser om lovforslagets bestemmelse om, at visse arbejder skal udbydes i licitation; det ærede medlem hr. Peter Ravn sagde, at det, vi havde tænkt os, ikke var så forskelligt fra den administration, ministeren havde foretaget. Men når det så samtidig kunne blive til, at det var et stærkt mistillidsvotum til den kommunale ledelse i sogneråd og byråd, ja, så kan det ikke være anderledes, end at det må være noget på linje med den højtærede ministers mistillid hertil.

Lad mig slutte med en bemærkning om den foreslåede licitationsbestemmelse; det er jo på ingen måde vor tanke, at grænsen ved de 25 000 kr. er noget fuldstændig afgjort; i det hele taget er vi fra forslagsstillernes side meget villige til at tænke over dette problem og villige til at gå med til enhver fornuftig

bestemmelse, der tager sigte på at gøre disse arbejder så billige som muligt.

Det var de betragtninger, jeg ønskede at gøre; vi håber som sagt på et udvalgsarbejde.

Peter Ravn: Der er vist ikke anledning til at gøre så forfærdelig mange bemærkninger. Efterhånden som diskussionen er skredet frem, har jeg fået det indtryk, at uoverensstemmelserne, når det kommer til stykket, måske ikke er så store.

Hvad licitationsbestemmelsen angår, sagde det ærede medlem hr. Poul Thomsen, at de ikke angår kommunerne, de skulle også i fremtiden frit have lov til at iværksætte deres egne arbejder. Herefter tror jeg, det vil være det bedste, om vi drøfter dette spørgsmål videre i udvalget.

Det ærede medlem hr. Søren Andersen siger, at når man nu opretholder bestemmelsen om, at 25 pct. af dem, der henvises til beskæftigelsesforanstaltninger, skal have været ledige i 10 måneder inden for de sidste 2 år, har man taget det sociale hensyn, som man skal tage efter denne lov.

Det er rigtigt, der står i loven, at det skal være mindst 25 pct., men en entreprenør, der til et stykke arbejde tager mindst 25 pct., vil vel reelt være frit stillet ved antagelsen af de 75 pct. Når blot han antager mindst 25 pct. langvarigt arbejdsløse, er han frit stillet over for de 75 pct. Men det tror jeg i virkeligheden vil føre til, at man netop ikke får disse mennesker i arbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Søren Andersen): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer:

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om velfærdsforanstaltninger for søfarende har afgivet betænkning over

[Formanden.]

nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 14. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændringer i lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse [af Søren Andersen m. fl.].

2) Tredje behandling af:

Forslag til lov om sundhedskontrol med planteskoleplanter.

3) Tredje behandling af:

Forslag til lov om optagelse af et statspræmieobligationslån.

4) Første behandling af:

Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1958-59.

5) Første behandling af:

Forslag til lov om børnetilskud.

6) Første behandling af:

Forslag til lov om lempelse af beskatningen af merindtægt for skatteåret 1959-60.

7) Første behandling af:

Forslag til lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over indenlandske pelsdyrskind.

8) Første behandling af:

Forslag til lov om brunkullejer.

9) Første behandling af:

Forslag til lov om den kgl. veterinær- og landbohøjskole.

Mødet hævet kl. 15⁵⁰.

65. møde.

Fredag den 14. marts kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse [af Søren Andersen m. fl.].

Valgt blev: Peter Ravn, Bladt, Carl P. Jensen, Lund Jensen, Poul Nilsson, Hans Rasmussen, Strøm, Morten Larsen, J. M. Pedersen, Søren Andersen, Alfred Bøgh, Henry Christensen, Axel Kristensen, Lorentzen, Poul Thomsen, Jacob Pedersen og Poul Sørensen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om sundhedskontrol med planteskoleplanter.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 2717, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 339).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Udvalgets ordfører (Chr. Thomsen): Udvalget har i et møde efter anden behandling drøftet de af landbrugsministeren stillede ændringsforslag, som går ud på, at anmeldelsesdatoen ændres fra 1. marts til 15. april, og at der til § 9 føjes en bestemmelse om, at loven skal optages til revision i folketingsåret 1961-62. Udvalget kan tiltræde begge ændringsforslag.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.